

VEČERNI LIST

Posamezna številka 16 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vln.

Cene po pošti:

za celo leto . R 40—
za pol leta . R 20—
za četrt leta . R 10—
za 1 mesec . R 3-50

Za Ljubljano mesečno 3 R

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 1

Uredn. telefon št. 51

Politični položaj v Belgradu.

LDU Belgrad, 21. avgusta. »Pravda« prinaša o politični situaciji: Radikalni poslanski klub se je posvetoval danes o novonastali situaciji. Bivši predsednik ministrstva Stojan Protić stoji na stališču, da se novi vladi ne podeli zaupanja, ker je sestavljena proti dogovoru o osebnem vprašanju. Klub je sklenil, glasovati proti vladni deklaraciji, v drugih vprašanjih se bo pozneje odločil. Protić je pozval tudi ostale opozicijske stranke na skupno sodelovanje. Odgovor še ni prišel. Dr. Korošec klub se še ni odločil, ni pa izglejalo, da bi se tako hitro odločil za opozicijo. Narodni klub še ni ničesar reševal, ker so njegovi člani šele včeraj prišli v Belgrad. Vlada je danes definitivno redigirala svojo deklaracijo.

LDU Belgrad, 21. avgusta. »Večerne Novosti« javljajo: Danes dopoldne so imeli klubi vseh strank sejo, na kateri so prespravili stališče poedinih skupin proti novi vladi. Ti razgovori so imeli namen, označiti definitivno nastop strank v prvi seji narodnega predstavništva, ki bo v soboto. Izgleda, da so manjše skupine že ustanovile svoje orijentacije. Ne da se pa za dan še razvideti stališča Črnogorcev, za ta dan še niso izjavili, da jih nič ne veže s sedanjo vlado.

Končni padec Habsburžanov.

LDU Zagreb, 22. avgusta. Iz Pečuha poročajo: Po izjavah potnikov iz Mažarske, se pripravlja zlasti v južno-ogrskih pokrajinah nov preokret proti sedanji vladi. Nezadovoljnost zaradi belega terora zavzema čimdalje večje dimenzije in sploh vlada preverjenje, da se sedanja mažarska vlada ne bo mogla dolgo obdržati.

LDU Zagreb, 22. avgusta. Kakor javljajo iz Pečuha in od drugod ob mažarski meji, se poraja na Mažarskem čimdalje večji odpor proti nadvojvodi Jožefu. Zlasti ostro stališče zavzema proti novi vladi grof Mihael Karolyi, ki prireja po deželi shode in povsodi poudarja, da je obstoj novega režima nemogoč, ker je stopil na

Koalicijska vlada na Ogrskem.

LDU Dunaj, 21. avgusta. (DunKU) Iz Budimpešte poročajo: Čim odstopi nadvojvoda Jožef, se bo sestavila koalicijska vlada s sodelovanjem socialnih demokratov.

LDU Budimpešta, 21. avgusta. (ČTU) Bivši ogrski trgovski minister Garamy, ki se je bil vrnil iz Budimpešte na Dunaj, ker so pogajanja ostala brezuspešna, je prejel včeraj od več strani in tudi od Friedrichove vlade nujen poziv, da naj pride zopet v Budimpešto, ker ga danes zvečer pričakujejo. Garamyjev program

Mirovni posvet.

LDU Lyon, 21. avgusta. (Brezlično.) O delovanju mirovne konference se poroča: Vrhovni svet alirancev, ki se je sestal k posvetovanju v sredo popoldne, še ni mogel vzeti v pretres osnutkov za odgovor na nemško-avstrijske protipredloge, zakaj odsek, čigar naloga je, zbrati in urediti elaborate posameznih strokovnih komisij, in kateremu so omenjene komisije že oddale svoje poročila, še ni popolnoma dokončal svojega dela. Upati je vendar, da je ta odsek tekom svoje seje v sredo popoldne toliko napredoval v svojem poslu, da je določil vsaj v glavnih potezih vsebino pisma, ki bo spremljalo ententni odgovor na nemško-avstrijske protipredloge. V sredo jutraj je zborovala komisija, ki nadzoruje izvrševanje mirovne pogodbe z Nemčijo; isti dan popoldne sta bili sklicani k sejam komisija za otočje Spitzbergov in komisija za proučitev jadranskega vprašanja.

Uvoz italijanskega blaga.

LDU Trst, 21. avgusta. Tržaška obrtna in trgovska zbornica je sprejela obvestilo italijanskega trgovskega ministrstva, da se mora z vsem blagom, ki se izvažja v Jugoslavijo, postopati enako, kakor z blagom, namenjenim v Nemško Avstrijo. Italijanski finančni minister je na-

LDU Belgrad, 21. avgusta. V soboto se bo sestalo narodno predstavništvo, da se razdeli v sekcije in da se ustanovi dnevni red za ponedeljkovo sejo.

LDU Belgrad, 21. avgusta. Poslanec Atanazije Šola je posetil včeraj predsednika vlade dr. Davidoviča.

LDU Belgrad, 21. avgusta. Jugoslovanski klub je imel sinoči sejo, da odgovori na poziv radikalcev glede opozicijskega bloka. Odlok kluba še ni znan.

LDU Belgrad, 21. avgusta. Presburo poroča: Na današnji seji ministrskega sveta se je odločilo: 1. Da se iz bosanskega fonda za slive izda v Srbijo sedem milijonov kron za pomoč okolici Gačkoga ter da se tamošnjemu prebivalstvu pomaga pri postavljanju domov, porušenih v vojni. 2. Da ministrstvo pravde in priprave za konstituantno pripravi odbor, ki bo začel izdelovati projekt ustave kot predlog za ustavotvorne skupščine. 3. Da se ministru za šume in rude stavi na razpoloženje tri milijone dinarjev kot kredit za dajanje posojil rudarskim premogovnim podjetjem v Srbiji, da se produkcija premoga poveča. 4. Da se da ministru za promet najširše pooblaščenje, da ukrene vse, kar je potrebno za most preko Save pri Belgradu.

mesto dosedanjega rdečega terora prav tako neznosno beli teror. Vlada nadvojvode Jožefa se oslanja samo na belo gardo, ki je sestavljena iz znanih članov plemenitstva, ne pa na večino naroda. Skoro gotovo je nadvojvoda Jožef v zvezi z rumunsko dinastijo, katere bi v sedanji Ogrski na vladi rajša videla habsburško dinastijo, kakor pa kakšno republikansko obliko.

LDU Budimpešta, 21. avgusta. (ČTU) Garamy je davi odpotoval v Budimpešto. Najpoznejše pojutrišnjem bo končno veljavno odstopil nadvojvoda Jožef, in s tem šele se bo izvršil resnični padec Habsburžanov.

zahteva, kakor znano, da se ustanovi nova koalicijska vlada brez pristašev nadvojvode Jožefa in naj bi bili v njej zastopani meščani, delavci in kmetje. Naloga vlade naj bi bila, da vpstavi mir v deželi in posebno, da izvede nove volitve. Ta poziv Garamyja dokazuje, da se bodo stranke v najkrajšem času zedinile in da bo nova vlada morda že jutri sestavljena. Grof Julij Andrassy, ki se je tudi udeležil pogajanj, bi prišel v poštevkot minister za zunanje stvari.

dalje odredil, da se zopet dovoli izvoz blaga v Mažarsko. Tudi za ta izvoz veljajo določbe sklenjene svoječasno z Nemško Avstrijo.

Italijanska posadka na Reki.

LDU Reka, 21. avgusta. Italijani so imeli do sedaj na Reki posadko, močno eno divizijo, ki je še pred nekaj meseci štela 20.000 mož. Zaradi odpuščenih letnikov 1885 do 1891 se je reducirala ta divizija, ki obstaja iz brigad Sesia in Sardegna, na 10.000 mož.

Delavsko gibanje na Japonskem.

LDU Dunaj, 21. avgusta. (ČTU) Neues Wiener Journal poroča iz Kopenhagana: Kakor javljajo »Times«, se je razširilo delavsko gibanje na Japonskem. Računa se z možnostjo resne krize.

Donavska plovba.

LDU Belgrad, 21. avgusta. Ravnatelstvo rečne plovitve objavlja, da danes zvečer začne redna plovitva s parobrodi med Budimpešto in Baji. Vsak petek in vsako sredo zvečer bo prihajal osebni parobrod z Budimpešte v Baji.

Delavka.

Ena najbolj žalostnih prikazni današnje gospodarskega reda je delavka, posebno žena in mati. Liberalizem, ki je uvedel tovarniško delo tudi za žensko, je začel uničevati družinsko življenje.

Prvobornitelj krščanskega socializma veliki škof Ketteler je ostro nastopil proti temu socialnemu zlu. Tudi dr. Krek je sovražil naš socialni red osobito radi tega, ker je žensko vrgel v tovarno, da jo izkorišča surovi kapitalizem, medtem ko je ženska od Stvarnika namenjena za rodobino. Iz del škofa Kettelerja posnemamo njegove vzvišene misli o ženi. Delavka je strašna beseda, ki je prej ni poznal noben jezik. Žena, ki je delavka, nima več tistega skritega zavarovanega čistega življenja. Mesto pod oblastjo moža, živi pod komando tovarniškega delovodje, ločena od moža in otrok polovico dneva ali še več. To pa ni več rodbina. Dom postaja zanemarjen, mož se ogiblje pustega doma in zahaja v oštarijo, otroci brez matere podivjajo na ulici. To je usoda proletarske družine, kjer je žena in mati prisiljena, da služi kruha za se in družino v tovarni.

Naš družabni red zasluži, da ga človeška družba zavrne in potepta že radi tega, ker delavcu-očetu premnogokrat ne daje niti možnosti, da bi mogel sam preskrbeti vsakdanji kruh za svojo rodbino. Gospodarski liberalizem, ki je nas »osrečil« s tem družabnim redom, ima pred očmi le povečanje svojega kapitala na stroške proletarijata, na račun sreče delavskih družin in v škodo vzgoje delavskih otročičev.

Žal, danes je položaj še tak, da morajo delavske žene in matere še dalje garati po tovarnah, da morajo delavske hčere svoja najljepša leta preživeti v zaduhlih prostorih fabriškega smrada. Delavske organizacije so dosegle, da je povsod zmagoval saj prepričanje, da nočno delo za otroke in ženske ni več mogoče. Tovarniška delavka pa še dalje ostane izkoriščani predmet kapitalizma. Lahko rečemo, da s probujo delavske samozavednosti med delavkami vstaja kapitalizmu veliko nevarnejši nasprotnik kakor mu je bil doslej organizirani delavec. Zato kličemo delavkam, delavskim ženam in dekletom: Vse v organizacijo, v bojno vrsto proti kapitalizmu, da čimprej obleži brez moči in krvi na tleh stoglava zmija, ki je doslej uničevala srečo delavskih domov.

Zastopniki modernega kapitalizma imajo opravičen strah pred delavko. V masah delavskih in kmečkih žena in deklet se vzbuja želja po političnem udejstvovanju, da bi tudi njim bilo dano sodelovati pri postavih, ki jih izdaja država. Tega pa se kapitalizem boji ko vrag križa. V naši državi zahtevajo ljudske, delavske in kmečke organizacije, da dobe volilno pravico za konstituantno tudi žene in dekleta. Toda zastopnik jugoslovanske buržuazije dr. Kramer, slovenski liberalci, in za njim vsa četa kapitalistične gospode, so mnenja, da je dovolj, če smejo imeti besedo bolj izobražene žene, to se pravi dame in gospodične, kvečjemu še strokovne delavke. Kaj ta gospoda pod tem razume, ne vemo. Toliko pa vemo, da je zaman prizadevanje buržuazijske gospode, odriniti od volilne pravice delavske žene in dekleta. Tudi delavka stopa v javno življenje, tudi nji se hoče političnih pravic. Tudi ona bo organizirana nastopila za prenosno človeške družbe v smislu krščanske pravičnosti in ljubezni!

Strašno socialistično nasilje nad katoličani

Dne 14. t. m. so češki katoličani v Pragi priredili veliko protestno zborovanje, ker hoče nova češka svobodomiselnost vlada odpraviti vse samostane. Na shod je došlo na tisoče katoličanov. Toda svobodomiselnost je organizirala poboj. Ker pa se svobodomiselnost frakarija nerada izpostavlja pretepom, je zato pridobila socialistične voditelje, ki so pripeljali na shod sfanatizovane delavce, da se bijejo za svobodomiselnost in frakarsko buržuazijo. Ko je krščansko-socialni poslanec Myslivec hotel otvoriti shod, je sredi dvorane svobodomiselnost, urednik Trabša zaklical: »Kle-

rikalci ne smejo v Pragi govoriti na nobenem shodu!« Te besede so bile signal za svobodomiselnost pretepače, ki so z volovskimi žilami začeli bititi po glavah mirnih katoličanov. Nastala je grozna panika. Klici in jok pretepanih katoliških žena je polnih dvorano poleg divjaškega vpitja fanatičnih svobodomiselnih pretepačev. Žene so omedlevale po udarci volovskih žil, vse krvave in raztrgane so se rešile nekatero. Mnogo njih pa so v nezvesti morali odnesti na prosto.

Nasilstvo je uspelo. Katoličani so se umaknili na dvorišče svojega zveznega doma, kjer so vendar le zborgovali. Toda dogodek sam je nov jasn dokaz, kako umevajo svobodo svobodomiselnosti, katerim služijo za priganjače socialistični delavci.

Delavec, ki ti je mar svoboda ter čast lastnega stanu, zakrij si obraz nad ravnanjem socialističnih tovarišev, hlapcev frakarske buržuazije!

Nadvojvoda Jožef

ki je po padcu Bele Kuna prevzel vlado na Ogrskem. Listi so tedaj domnevali, da znači to zopetno upostavitve habsburške monarhije na Mažarskem in bržkone tudi v Nemški Avstriji. Najnovejša vesti pa javljajo: Najkasneje jutri bo končno veljavno odstopil nadvojvoda Jožef, in s tem šele se bo izvršil resnični padec Habsburžanov.

Naloge zavezniške misije v Budimpešti.

LDU Belgrad, 21. avgusta. Zavezniška misija v Budimpešti ima za svoj cilj: 1. da razvidi situacijo mažarskih čet, 2. da izvede razoroženje mažarske vojske, 3. da se ta material razdeli med zaveznike, 4. da se odpušte delavci iz arzenala, 6. komisija se bo pogajala samo z vlado, ki predstavlja vso deželo in bo dovolila obnem uvoz živeža v Mažarsko.

Mirovna pogodba z Ogrsko.

LDU St. Germain, 21. avgusta. (Dun. KU.) Kakor doznava listi iz uradnega vira, se je vrhovni svet zaveznikov včeraj prvič bavi s prvo klavzulo mirovne pogodbe z Ogrsko in sicer z določbami glede armade, paroplovbe in letalske službe. »Chicago Tribune« doznava, da bo Ogrski dovoljeno, vzdrževati armado, katere število ne bo smelo presegati 15.000 mož.

Rumuni zapuste Budimpešto.

LDU St. Germain, 21. avgusta. (Dun. KU.) »Daily News« doznava iz Pariza, da Bodo Rumuni na podlagi dogovora, ki so ga sklenile ententne misije z generalom Holbanom, zapustili Budimpešto. V ogrski prestolnici ostane samo še neznan rumunski oddelek, ki bo pripravljen za eventualno intervencijo.

Politične novice.

+ Mršava bilanca. Neizrečeno so veseli demokrati, da so ipak došli do samovlade v Jugoslaviji, katero smatrajo za nekako izključno svojo last, za dete, ki so ga v bolečinah rodili sami in za katero skrbeti hočejo edino le sami. Čisto so pozabili dni, ko so iz varne rezerve s tihih občudovanjem gledali Kreka in Korošca, kako sta stopila ven iz neme, obupane množice našega naroda ter dvignila pred njo prapor svobode in narodne samostojnosti, prapor Jugoslavije. Dolgo so se te-

daj pomišljali današnji demokrati, ali bi se pridružili onima dvema, stokrat so premislili vse možnosti, in šele tedaj, ko je bila Jugoslavija v zgodovini in srcu našega naroda že porojena, šele tedaj so se odločili za njo tudi vladajoči demokrati na Hrvatskem s Pribečevićem na čelu. Kakor so se bili po milosti Mažarov v domači deželi razvadili v oblasti, tako se jim je zde- lo ob sebi umevno, da jim gre oblast tudi v novi širši domovini. Vsa resnost časa in razmer jih od te otročje bolezni ni mogla ozdraviti. In res se jim je posrečilo doseči, za čemur so ves čas edino stremeli; na vladi so. To vsekakor po milosti sociali- stov, ki stoje z njimi po strankarskem pro- gramu v tem-le razmerju: kapitalisti; kom- unisti, narodnjaki; internacionalci, mon- arhisti; republikanci. Pa kaj zato — vse te programatične točke so samo za mase, voditelje pa veže ena tajna vez: svobodo- miselnost. Tista nestrpna, zagrizena, ome- jena svobodomiselnost namreč, ki po vsem svetu zasleduje en in isti cilj: zavlada- ti nad vsemi duhovi, iztrebiti iz njih reli- gijo in si za vedno zagotoviti oblast. Za- to se ne smemo čuditi, da se demokrati tako dobro počutijo v socialistični družbi, tako dobro, da »Rječ« vzneseeno piše: »Ako so šli socialisti, ki najbolje poznajo vse nezadovoljstvo širokih mas z današ- njimi razmerami, ravno z nami v vlado, potem je to za nas bilanca, pred katero čisto obledel vse fraze reakcije o režimu demokratov.« Mi pa pravimo: Nobena iz- med vseh ostalih strank ni hotela iti v vlado z demokrati, razen socialistov. In to je za demokrate mršava bilanca!

O ministru A. Kristanu prinaša za- grebski »Jutarnji list« opis, v katerem pravi, kako je Kristan v mladih letih koval pesmice, in piše nadalje: Pred 20. leti je bil Anton Kristan mršav mladenič, upale- ga obraz, Bili so poceni, toda težki časi za proletarca. Danes je minister Anton Kristan v resnici po prepričanju socialist, toda z vsemi navadami dobrega in sred- njega, toda agilnega buržoaznega industri- jalca. Vitke oblike mršavega mladeniča so zadobile okrogle forme, lica so se preko- merno izpolnila, kakor pri kapitalistu, edi- no kratkovidnost se je povečala. Računa- jo, da mu bo vsled večletnega poznanja odnošajev med rudarji uspelo, dvigniti produkcijo premoaga, in končno se nade- jajo, da bo minister Kristan z ozirom na dobavo premoaga šel industriji čim bolj na roko. Minister Kristan je tudi minister za gozdove. Iстина je, da smo že imeli v tej stroki ministra, ki ni znal razlikovati hra- sta od bukve. To se je zgodilo v državi, kjer bi gozdovi mogli z racionalnim gospo- darstvom in razbistrihim eksportom biti eden glavnih gospodarskih virov države. Iz okolice ministra Kristana doznavamo, da si je postavil za glavno nalogo, izvesti reformo gozdarske službe.

Glasilu hrvatskih socialistov o novi vladi. »Slobodna Reč« piše: Jugoslavija ima novo vlado. Demokratska glasila go- vore celo o demokratsko-socialističnem kabinetu; no, to je malo pretirano. Preti- rano zato, ker se social-patrioti z vsto- pom v novo vlado še za en dober korak oddaljujejo od socializma in od interesa delavskega sloja. Pretirano je končno tudi zato, ker demokratska zajednica ni ni- kaka opredeljena politična stranka, mar- več skupina še nelikvidiranih in razno- rodnih strank, koaliranih na skiciranem programu ter so potemtakem social-patri- oti, vstopivši v to koalicijo, vstopili dejan- ako v demokratsko zajednico. Toda de- mokratizem nove vlade bo gola laž in na- vadna vaba za volilce. — Kakor njihov demokratizem ni iskren, tako tudi ne bo- do imeli moči, da bi svoj program izvedli in izpolnili. — Tako mislijo in pišejo o novi vladi njeni lastni zavezniki.

Demokratska banka. Listi poro- čajo, da sta se te dni mudila v Belgradu dr. Gregor Žerjav iz Ljubljane in Ivan Hri- bar iz Prage v svrhu ustanovitve Jugoslo- vanske banke v Belgradu. Delniška glav- nica bo znašala 10 milijonov kron, katerih 60 odstotkov se podpiše v Jugoslaviji, ostalo pa naši izseljenci v Ameriki. Banka bo v Newyorku imela svojo podružnico z glavnico 1 milijon dolarjev. »Demokratija« izrecno pripominja, da ima biti Jugoslo- vanska banka institucija demokratske stranke. Torej politična banka!

Dnevne novice.

Krekov tabor v Komendi dne 31. t. m. Spored: Ob pol 10. uri pozdrav go- stov pri Gasilnem domu; nato spreved z godbo k župni cerkvi. — Ob 10. uri sveta maša s cerkvenim govorom. Govori veleč. g. dekan in kanonik Ivan Lavrenčič. Pri sv. maši pojo pevci staroslovensko sveto mašo. Po sv. maši zapoje pevci nagrob- nico rajnemu očetu dr. Kreka, Valentinu, ki je na tukajšnjem pokopališču pokopan. Ob 1. uri je občni zbor Orlov kamniškega okrožja v društveni dvorani. Popoldan ob 2. uri litanije, po litanijah slovesno od- kritje spominske plošče na tukajšnji šoli, v kateri je veliki dr. Krek prejel prve nauke. Nato »Krekov tabor«. Slavnostni

govornik je dr. Izidor Cankar. Mladini- Orlov govori g. Ivo Pirc. Po končanem taboru velika vrtna veselica v obširnih prostorih g. Andr. Mejača. Velik srečolov. Šaljiva pošta. Petje. Godba. Spominska knjiga. Za okrepčilo bodo postavljeni šo- tori. — Prijave za opoldansko prehrano sprejema kat. slov. izbor. društvo do 28. t. m. Skupine, prijavit se dosti zgodaj! Pri slavnosti sodeluje Pevska zveza Ljub- ljana in menška godba. Prireditve se vrši ob vsakem vremenu. — Da poživimo naše izobraževalno, politično in gospodar- sko delo, pridite vse naše organizacije in vsi prijatelji poštenega dela in zdrave za- bave! Orli, pridite v krojih; ostali fantje in dekleta v narodnih nošah! Društva, vzemite zastave s seboj! — Na veselo svi- denje v lepi Komendi!

Nov osebni vlak med Ljubljano in Borovnico. V ponedeljek, dne 25. t. m., za- čne vsak dan voziti med Ljubljano gl. kol. in Borovnico in nazaj tretji osebni vlak s prostori vseh treh razredov. Ta vlak od- haja iz Ljubljane gl. kol. ob 17. uri 39 min. in prihaja v Borovnico ob 18. uri 32 min. Iz Borovnice odhaja ob 6. uri 24 min. in prihaja v Ljubljano ob 7. uri. Z uvedbo tega vlaka je obratno ravnanje južne železnice ugodilo že ponovno stavljenim željam občinstva.

Ustavitev dela v sarajevskih ti- skarnah. Kakor poročajo iz Sarajeva, je spor med stavci in lastniki tiskarn zelo zapleten. More se zgoditi, da še cel mesec ne bodo izhajali sarajevski dnevniki. Spor je nastal tako-le: Pomožno osebje v ti- skarnah je zahtevalo povišanje plač ter je stopilo v stavko prej, preden je čulo od- ločitev svojih delodajalcev. Delodajalci so obdolžili stavce, da so oni nagnali po- možno osebje v stavko ter so v neki čas- niški notici obsodili to postopanje. Stavci pa niso hoteli postaviti te notice, nakar so bili odpušteni od dela brez odpovedi. Časnikarji so ostali pri tem nevtralni. Po osmih dneh so se pričela pogajanja med stavci in lastniki tiskarn s posredovanjem delavske in trgovsko-obrne zbornice. Ti- skarnar Čokorilo je prekinil vsako skup- nost z ostalimi lastniki tiskarn. V njegovi tiskarni se danes tiskata edina sarajevska lista: socijalistični »Glas Slobode« in nie- gova »Srpska Zora«. Lastniki tiskarn so se sedaj organizirali tudi proti Čokorilu in so hoteli skupno izdati »Dnevne Novo- sti« samo z brzojavnimi in dnevnimi vest- mi. Med tem pa se to ni zgodilo. Na pogajanjih so se izjavili, da odklanjajo vsako nadaljnjo intervencijo. Lastniki tiskarn no- čejo istotako popustiti. »Novinarsko Udu- ženje« je bilo v začetku v tem sporu po- polnoma pasivno. Nedavno pa, ko so last- niki nekaterih dnevnikov vsled stavke za- čeli odpustiti svoje urednike, se je sestalo »Novinarsko Uduženje« in protestiralo proti odpustitvi časnikarjev. Izbrali so delegate, ki bodo proučili eno in drugo stran, da more končno zavzeti »Novinar- sko Uduženje« svoje stališče.

Napad na železnico. Iz Belgrada poročajo: V noči od 18. na 19. avgust je zgorel lesen most med železniškima posta- jama Vranja in Vranjska Banja, na mestu, kjer gre železniška proga najbližje bolgar- ske meje. Preiskava na podlagi pričevanja dveh prič je dognala, da sta dve neznani osebi, ki sta govorili bolgarsko, polili most s petrolejem in ga zažgali. Most je bil dolg 20 metrov in je ves zgorel, ker se je potok posušil. Vsled tega je direktna zveza Niš — Solun za nekaj dni prekinjena. Bolgari so leta 1915 železniško zvezo s Solunom pretrgali na istem mestu, ker so most z dinamitom razstrelili.

Iz ječe je pobegnil glasoviti hajduk Milan Krstić, ki je več mesecev paševal in ropal v okolici Srem-Karlova. Minole binkošti so ga ujeli in zaprli v Subotici, od koder je sedaj ušel in se vrnil na prej- šnje pozorišče svojega roparskega delova- nja, katero sedaj nadaljuje.

Nevaren hotel. V hotelu Madjara Barta v Virovaru so našli izmrcvarjeno truplo nekega trgovca iz Bosne, ki je iz- ginil okoli 1. t. m. Truplo so našli stla- čeno v stranišče, katero je bilo zaklenje- no, češ da se je zamašilo. Trgovec je bil na kupcijskem potovanju ter je imel s se- boj okoli 40 tisoč kron. Vse kaže, da sta ga umorila in oropala hotelski sluga in služkinja. To je v Bartinem hotelu že tretji umor.

Preskrba s sladkorjem. Da se od- strani sladkorna kriza, namerava vlada ustanoviti še nekoliko sladkornih tovarn in sploh skrbeti za povzdigo sladkorne in- dustrije. Letošnji pridelek sladkorne pese v naši državi bo majhen. Zato bomo morali letos še sladkor uvažati.

Ljubljanske novice.

lj Repriza B. Nušičeve komedije »Protekcija« v Ljudskem domu. V soboto, 23. t. m., ob pol 8. uri zvečer priredi po- družnica SDZ za ljubljansko okolico po- novno Nušičovo komedijo »Protekcija«, ki je ob prvi sestanku SDZ žela obilo priznanja in občinstvu nudila kljub svoji obsežnosti obilo zabave. Na željo mnogih

so c. igralke Ljudskega odra in igralci- akademiki bili takoj pripravljeni slavn- mu občinstvu nuditi še enkrat užitek, po- sebno še, ker je čisti dobiček namenjen knjižnici SDZ, kar je za naše dijaštvo ve- like važnosti. Gotovo bo občinstvo upo- števalo omenjene razloge in zopet prihi- telo v obilnem številu k predstavi. — Predprodajo vstopnic je prevzela iz prijaz- nosti »Jugoslovanska Bukvarna«.

lj Orlov! Danes zvečer ob pol 7. uri je seja predsedstva in vadijskega zbora Orlovske zveze v zvezni sobi. Zaradi nu- nosti je potrebna polnoštevilna udeležba.

lj Nove hiše. Prihodnji teden prično graditi ob Ljubljani za deželno bolnico 6 novih betonskih takozvanih brzogradbe- nih hiš različnih vrst. Jeseni bodo pričeli graditi celo kolonijo, ki bo obstojala iz 200 betonskih hiš.

lj Sanatorij v Elizabetišču. V ljublan- skem Elizabetišču (Josefinumu) je popo- lnomo moderno opremljen sanatorij za no- tranje ženske bolezni s posebnim kirur- gičnim oddelkom. Bolniško postrežbo oskrbujejo sestre križarke. Bolniki si pro- sto izbirajo svoje zdravnike. Cene so za sedenje razmere zelo zmjerne. Sanatorij ima za svoje bolnike tudi moderno kopa- lišče z vsemi higijeničnimi pripomočki. Na ta sanatorij opozarjamo s tem občinstvo, ker je prešel odbor dam, ki ima vrhovno nadzorstvo, popolnoma v slovenske roke. Načeluje mu ljubljanska županja gospa dr. Tavčarjeva kot predsednica.

Iz delavskih organizacij.

o Železničarji, organizirani v Jugoslo- vanski strokovni zvezi, imajo dne 24. t. m. ob 10. uri dopoldne v svojih prostorih, Ljudski dom, I. nadstropje, čitalniška so- ba, izredni občni zbor s sporedom: 1. po- ročilo odbora, volitev; 2. reševanje raznih vprašanj; 3. službenosti. Pozivamo vse železničarje, člane skupine J. S. Z., da se zanesljivo udeležijo občnega zbora. Čas za- hteva nujnega in skupnega dela. Odbor.

Razne novice.

r Odkodi draginja drv? V Zagrebu stane danes hvat drvi 450 do 500 K, v Bel- gradu celo do 900 K. Odkodi ta pojav v deželah tako bogatih na lesu? O tem je podal neki zagrebski industrialec dopis- niku mostarske »Narodne Slobode« na- slednje pojasnilo: Ogromne površine naših gozdov so v rokah raznih delniških družb, ki so se združile v ring in popo- lnomo obvladujejo lesno trgovino. Pred vo- jno je stala naprava hvata drvi 10—12 K, danes stane 100 do 120 K. Ako primer- jamo ta znesek z današnjo prodajno ceno drv, vidimo, da zaslužijo podjetniki pri vsakem hvatu 200—300 K čistega dobič- ka. Zato pa plačujejo svojim ravnateljem po 120.000 K stalne plače ter po 50—60 tisoč kron postranskih zaslužkov. Vse te družbe so se o prevratu nacionalizirale, toda le navidezno, kajti dejansko so vse ostale v rokah mažarskih in poljskih ži-

dov, ki pod narodno firmo tem brezskrb- nejše izkoriščajo našo zemljo in naše ljud- stvo. Edina pomoč bi bila, da bi država pokupila od teh židov vse gozde po tisti ceni, kakor so jih kupili sami, nato pa te pijavke izgnala v njihovo domovino. Po- tem bi cene drvam nenadoma padle.

r Industrijski proti šurnemu delav- niku. Savez industrijalca v Zagrebu je pre- tekla dni razpravljaj o šurnem delavniku ter izražal bojazan, da bo uvedba šurnega delavnika po tovarnah onemogočila jugo- slovanski industriji konkurenco s tujimi državami. — Dokler gospodje kapitalisti hočejo delati s tako ogromnimi odstotki dobička, bo konkurenca seveda težka.

r Višjo šolo za izobrazbo žensk imajo v Washingtonu (v severni Ameriki), kjer imajo deklice kar se da popolno in vse- stransko šolanje. Zavod je katoliški in so mu jako naklonjeni tako tujiki kakor tudi duhovska gospodstva.

r Noseče in doječe matere se morajo alkoholu popolnoma odreci, ako hočejo, da bo zarod duševno in telesno zdrav. Ve- lika zmota je trditev večina mater, da pr- vo množijo materino mleko, ali da vino pri detetu pospešuje krepak razvoj telesa, rast zob itd. Resnica je: mleko da mleko, pivo in vino pa povzroča zlasti pri dojen- čkih krč, božast, drisko in druge bolezni otrok.

r Šolski sluga piše slovenske učne knjige. Ravnatelj idrijske slovenske real- ke Leh dr. de Michelli se je lotil, da piše slovenske učne knjige za slovensko real- ko. Ker pa mož slovenščine ne zna, bo šolski sluga ravnateljevo modrost prevel na slovensko. Denar bo potegnil gospod slugi bo ostala pa dvomljiva čast.

r Gibanje trgovskih nameščencev v Zagrebu. Zveza nameščencev v Zagrebu je delodajalcem izročila spomenico o svojih zahtevah. 19. t. m. se je vsilo o spomenici posvetovanje, na katero je pa došlo le ne- znatno število delodajalcev. Zastopnik Zveze industrijske je predlagal, naj se Zveza nameščencev sporazumi z vsakim posameznim industrijskim podjetjem. Za- stopniki nameščencev so predlog za en- krat odbili; pogajanja se nadaljujejo dne 25. t. m.

r Novo naselbino za Belgrad namera- va ustanoviti neka angleška družba na državnem posestvu v Topčideru in Ko- šutnjaku pri Belgradu. Družba je svojo ponudbo že izročila vladi, ki jo sedaj pro- učuje. Družba hoče že letos izvršiti vse priprave, a prihodnje leto bi začela gra- diti vile, poletne dvorce in druge potreb- ne zgradbe.

r Selitev Srhov. »Tribuna« poroča, da se hočejo Srbi na ozemlju, ki je ostalo Madjarom in Rumunom, domalega vsi iz- seliti v pradedovino Srbijo. Gre za pri- bližno 80.000 duš, ki stanojujejo v mestu in okolici Budimpešte, Arada in Temešvara. Vsi ti Srbi prodajajo svoje nepremičnine in se pripravljajo na pot v Srbijo.

r Zakaj umre toliko otrok že v prvem letu starosti? Vsled pedsodkov staršev, zlasti mater, da je alkohol hranivo in krep- čilo.

Stekleničnica.

(Češki spisal Karel V. Rais; preložil Al. Benkovič.)

(Dalje.)

»Ljudje govore, kakor bi orehe stresal, pustimo jim to — nič se ne hudajte nad njimi.«

»Ne, gospa, ako človek vse to izpre- gleda, se mora res jeziti. Kako so samo tisti Darbujanovi brusili jezike! Kako pa se, prosim, po novi modi imenuje tista stvar?«

»Kredenca — kredenca —«

»To si bom težko zapomnila. Glejte, glejte, torej stekleničnice že niso več v modi, tu je moral pa človek vsak hip sli- šati bahanje, da se lahko kosajo z vsakim iz velikega mesta. No, kako jim bo krona padla z glave!«

Ženica je bila kakor na šivankah. Ko- maj je bila zvedela, da ji gospa nima kaj naročiti, je hitela naravnost k pristavnici. Prihitela je vsa zasopljena in je še cumjo držala v roki.

»Kaj pa se je zgodilo, da tako hitite — kar ustrašila sem se vas,« je rekla pri- stavnica.

»Ljuba moja, naša gospa dobi še — in je šla po sapo.

»Ali se vam v glavi meša?« se je ob- regnila pristavnica.

»Oh ne, draga moja, samo ne vem, kako se imenuje, samo to vem, da bo vse izrezljano in z marmorno ploščo, in da je namesto stekleničnice!«

Pristavnica je z rokami v žepih stala nepremično.

»Gotovo mi ne boste verjeli, pristav- nica, da stekleničnice niti niso več v modi. Gospa je rekla, da se jih samo tukaj še ljudje drže, v mestih pa so že davno iz na- vade. Tam imajo povsod — gredenice — ali kako se že pravi,« je pripovedovala razburjena.

Pristavnica se je obrnila in počasi ter resno pogledala svojo stekleničnico od vrha do tal.

»Kdo vas pa razume, saj ste vsi pre- plašeni,« je odgovorila ženi velikega hlapca.

»To je gola resnica! Saj vam pravim, v par dneh bo tu. Sama je rekla, da je za steklo in za porcelan. Prej ni bilo gotovo, šele zdaj — a stekleničnica ni, ta je že davno iz mode. Verjemite mi, da sem prav vesela tega, ker jo čislam. Koliko je bilo besedi, da niti stekleničnice nima, zdaj se je pa tako spremenilo. Ali so se ji malo posmehovali, draga moja, — zdaj pa vidi- mo, da je vsa drugačna gospa! in ženica je pomembno kimala z glavo.

»Morda sem se ji jaz posmehovala?« je zagodinjala pristavnica.

»Saj vam nič ne rečem, a tiste po mestu! Na svoja ušesa sem slišala govoriti, da si je šla ogledat vašo stekleničnico, kar niti ni vedela, kaj je to. Zdaj bo Darbujan- ka nehala jeziti otesati.«

Pristavnica se je zopet obrnila in zno- va resno ogledovala svojo steklenič- nico.

»Verjemite mi, je rekla potem mirno »da bo to tudi meni prav. Res, da so »njegovi znanci posmehovali, da je vzel »ženo tako, ki niti stekleničnice nima. Starš Domorazkovka pa ima vendar sina, ki je gospod, kakor se spodobi.«

»Saj sem rekla, pa dober človek je.«

»In ona tudi — takoj ko je prišla, se zavzela zanj pred Tercianko,« je pri- stavila pristavnica.

Žena velikega hlapca pa je odhajala govorila še med vrati: »Kdo bi si bil mi- šlil, da stekleničnice že dolgo niso več v modi...«

(Dalje.)